

ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ МАСМЕДІЙНИХ ТЕКСТІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ РІВНЕНСЬКИХ ЗМІ)

Шийка С. В.

ВСТУП

Щораз більший потік інформації, демократизація життя країни й піднесення самоврядної ролі окремих її територій актуалізують питання доступного і зрозумілого донесення інформаційного продукту до широких мас населення засобом журналістських матеріалів. За допомогою текстів регіонального масмедійного простору відбувається інформування населення про важливі суспільно-політичні проблеми, активний вплив на користувача, спонукання його до діяльності, пропаганда певних думок, переконань, ідей та активна агітація за їх утілення в повсякдення.

Якщо стандартизація процесу використання української мови (як мови масмедіа) забезпечується державно-правовими документами, як-от Конституція України та Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», а її нормативність «Українським правописом (2019)» та фундаментальними працями українських відомих мовознавців А. Грищенко, Т. Гриценка, О. Пономаріва, С. Шевчук та І. Клименко, то експресивність, емоційність та використання художніх засобів належать до фахових компетентностей окремого медійного працівника. Тому важливою є стилістична визначеність мови суспільної комунікації, зокрема регіональної, і її реалізація в певному жанровому сегменті.

З метою визначення мовних особливостей та перспектив розвитку сучасної регіональної мови засобів масової інформації як частини загальнонародної інформаційно-культурної сфери об'єктом дослідження обрано тексти рівненських ЗМІ. Предметом дослідження є жанрово-стилістичні особливості текстів регіонального масмедійного простору.

1. Жанрово-стилістичні особливості масмедійних текстів

У гуманітаристиці нашого часу поняття тексту є одним із стрижневих для різних галузей знань. Для нього властиве вузьке та широке значення. У вузькому мовному напрямі лінгвістичний текст є важливим виявом загальної культури нації, в широкому семіотичному значенні текст розглядають як реальність. Під текстом розуміють не лише вербальне сполучення, а й усе, що породжує та сприймає людина¹.

У курсах української мови *текст* (від лат. *textum* – зв'язок, поєднання, тканина) – «писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формотворчо-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному, дистантному плані – спільною темою і сюжетною заданістю»².

Журналістський текст – це складний феномен комунікативного і лінгвосоціопсихологічного аспектів. Так, він є не тільки філологічним, а й соціальним явищем, оскільки створюється на матеріалі суспільного життя і для суспільства. Масмедійний текст не просто несе інформацію про суспільство, а й інформацію, що впливає і перетворює суспільство.

У кінці минулого століття в англомовній науковій літературі з'являється термін *медіатекст*, який швидко поширився. Медіатекст, як зазначає Т. Добросклонська, дозволяє «об'єднати такі різнопланові та багаторівневі поняття, як «газетна стаття», «радіопередача», «телевізійні новини», «інтернет-реклама» та інші види продукції засобів масової інформації»³. Завдяки еволюційним змінам в умовах конвергенції текст набуває нових можливостей: «якщо колись текст був просто фіксацією на папері усного слова, то тепер це й усне слово, і зображення наочне, і, звичайно, графіка». Текстоцентричний підхід дає змогу розглядати медіатекст як «різновид тексту, що належить масовій інформації та характеризується особливим типом автора (принциповий збіг виробника мови і її суб'єкта), специфічною текстовою модальністю

¹ Бабенко В. До характеристики терміна «телевізійний текст». Проблеми української термінології. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка». 2008. № 20. С. 288.

² Українська мова. Енциклопедія / ред. колегія В.М. Русанівський та ін. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2004. С. 679.

³ Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика : системный подход к изучению языка СМИ : современная английская медиаречь. Москва : ФЛИНТА, 2014. С. 39.

(відкрите мовлення, багатоаспектний вияв авторського Я), розрахований на масову аудиторію»⁴. З огляду на це, важливою характеристикою сучасних засобів масової інформації є стилістична визначеність мови суспільної комунікації, зокрема регіональної, і її реалізація засобами різних жанрових типів.

Слово *стиль* багатозначне, активно використовується у слов'янському мовному просторі і походить від латинського *stilus* – «загострений кіл; паличка для писання по воску; стиль, спосіб викладу; писемність». В академічному тлумаченні *стиль* – «різновид, видозміна літературної мови; манера мовного вираження в різних сферах, умовах, формах (усній і писемній) спілкування; мистецтво слова»⁵. Стосовно журналістської сфери, то лексема *стиль* реалізується в значенні «сукупність прийомів у використанні засобів мови, властива якому-небудь письменникові або літературному твору, наряду, жанру тощо (наприклад, газетний стиль, книжний стиль, стиль радіомовлення)»⁶.

В українській літературній мові вирізняють художній, офіційно-діловий, публіцистичний, науковий, розмовний, конфесійний та епістолярний стилі. Кожен із них виконує певні мовні та мовленнєві функції, має свої релевантні ознаки й реалізується у властивих йому жанрах.

У засобах масової інформації послуговуються публіцистичним стилем. Завдання публіцистики полягає не лише в тому, щоб викладати певні факти, явища дійсності, а й давати їм оцінку, формувати громадську думку. Найхарактернішою ознакою стилю є поєднання логічності викладу, доказовості й переконливості з образністю та емоційністю. Серед релевантних особливостей публіцистичних текстів – орієнтація на усне мовлення, використання діалогічної форми мовлення, чіткі політичні оцінки, присутність автора, широкий вияв авторської індивідуальності. Публіцистичний стиль реалізується в таких жанрах, як виступ, нарис, публіцистична стаття, памфлет, фейлетон, дискусія, репортаж тощо.

⁴ Бабенко В. До характеристики терміна «телевізійний текст». Проблеми української термінології. Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка». 2008. № 20. С. 289.

⁵ Українська мова. Енциклопедія / ред. колегія В.М. Русанівський та ін. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2004. С. 652.

⁶ Словник української мови: в 11 томах / гол. ред. І.К. Білодід. Київ: Наукова думка, 1978. Т. 9. С. 697.

Лексема *жанр* (запозичення з французької мови від *genre* – «рід, вид, жанр, стиль») реалізує в українській літературній мові значення «вид творів у галузі мистецтва чи літератури, що характеризується певними сюжетними та стилістичними ознаками; стиль, манера»⁷. У словнику термінів і понять медіалінгвістики Л. Шевченко, Д. Дергача та Д. Сизонова термін *жанр* трактується як «історично сформована, вербалізована модифікація відображення реальної дійсності, що має набір повторюваних, аналогових змістовно-формальних (жанрових) ознак»⁸.

Жанр у журналістиці – це «певним чином окреслений зміст, що «відшукав» найбільш зручну форму для свого втілення», тобто змістовно-формальна єдність. Унаслідок тривалого історичного розвитку в журналістиці утворилося такі три жанрові єдності, як інформаційна, аналітична та публіцистична⁹.

До інформаційних жанрів І. Михайлин зараховує замітку, звіт, репортаж, інтерв'ю. Характерними особливостями інформаційного журналістського роду є такі: обрання предметом новини важливу суспільну подію; оперативне представлення її в достовірному повідомленні; зредукованість коментарів, суб'єктивних оцінок, аналізу¹⁰.

До аналітичних жанрів належать кореспонденція, стаття, рецензія, огляд та ін. Родовими ознаками аналітичних жанрів є: встановлення журналістом однотипності фактів і явищ і об'єднання їх у логічний ряд; узагальнення, зіставлення з іншими, встановлення зв'язку між ними; оцінка ситуації і явища; постановка проблеми і виявлення всіх її аспектів; висловлення пропозицій про своє бачення розв'язання проблеми¹¹.

До художньо-публіцистичних жанрів належать замальовка, нарис, есей, фейлетон, памфлет. Релевантними ознаками публіцистичних жанрів є: вихід на перший план вражень автора від розглянутих фактів, їх оцінки; домінантне значення суб'єктивних міркувань, авторської думки; організаційна роль образного ряду, в

⁷ Словник української мови: в 11 томах / гол. ред. І.К. Білодід. Київ : Наукова думка, 1971. Т. 2. С. 508.

⁸ Шевченко Л.І, Дергач Д.В., Сизонов Д.Ю. Медіалінгвістика. Словник термінів і понять. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. С. 50.

⁹ Михайлин І.Л. Основи журналістики : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. С. 368, 377.

¹⁰ Ibid. С. 378.

¹¹ Ibid. С. 380–381.

якому пріоритетне значення має образ автора-публіциста, поданий із ліричною прямолінійністю як Я; проведення певної філософської (ідеологічної, моральної) концепції, яка має самодостатнє значення і використовує різні типи аргументів (включно з фактичними)¹².

Стилістика та жанрологія масмедіа є предметом численних наукових досліджень. Основні їх засади викладені в курсах української літературної мови, фундаментальних наукових та навчально-методичних працях.

Серед них – книга доктора філологічних наук, заслуженого журналіста України, професора В. Здорогеги «Теорія і методика журналістської творчості» – одна з перших фундаментальних навчально-методичних пострадянських праць, присвячених аналізу природи та характерних особливостей літературної творчості в засобах масової комунікації, різних потоків журналістської інформації, сутності журналістської майстерності, основних етапів роботи над твором, включно з методикою збору інформації, написання тексту, своєрідність аргументації та полеміки. У підручнику характеризуються такі жанри сучасної журналістики: інформаційний, аналітичний, художньо-публіцистичний, а також методи відображення дійсності в масмедіа¹³.

У колективній монографії викладачів кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка «Текст у масових комунікаціях: множинність інтерпретацій» розглядаються процеси генерування тексту, його сприйняття та функціонування в соціальному середовищі. Текст у сучасних масових комунікаціях означається як «спеціально створений для кількісно великих аудиторій, у яких інтегруються інтереси і вподобання розосереджених у просторі різних соціальних груп». Увага вчених сфокусована на газетних, журнальних, телевізійних, радійних жанрах, написано чимало аналітичних оглядів, висвітлено конкретні проблеми, показано розмаїття жанрів, тематики, творчого потенціалу авторів, мовних ресурсів. В основу аналізу покладено системний підхід, який пов'язує взаємний процес текстотворення і текстосприйняття з позатекстовою дійсністю, соціальним середовищем¹⁴.

¹² Михайлин І.Л. Основи журналістики : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. С. 382.

¹³ Здорогега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.

¹⁴ Текст у масових комунікаціях: множинність інтерпретацій : колективна монографія / Гол. ред. Н.Ф. Баландіна. Харків : Експрес-книга, 2018. 275 с.

Аналізуючи сучасну англійську медіамову, професор Т. Добросклонська у фундаментальній праці «Медіалінгвістика: системний підхід до вивчення мови ЗМІ: сучасна англійська медіамова» виокремлює три найбільш поширені визначення медіамови: по-перше, це весь корпус текстів, які створюють і розповсюджують засоби масової інформації, по-друге, це стійка внутрішня мовна система, що характеризується певним набором лінгвостилістичних властивостей та ознак, по-третє, це особлива знакова система змішаного типу з певним співвідношенням вербальних й аудіо-візуальних компонентів, специфічних для кожного із засобів масової інформації (газет, радіо, телебачення, Інтернету)¹⁵. Автор зазначає, що серед безлічі текстів ЗМІ чітко виділяються окремі функціонально-жанрові типи, що мають стійкі ознаки на всіх рівнях (на рівні формату, на рівні змісту, на рівні мови). Набір стійких ознак, які притаманні новинам, інформаційній аналітиці, рекламі та публіцистичним текстам, в англомовній журналістиці прийнято об'єднувати під загальною назвою «features». Ці чотири типи текстів масової інформації становлять основу всього корпусу сучасної медіамови¹⁶.

У книзі англійського журналіста Р. Крейга «Інтернет-журналістика. Робота журналіста і редактора у нових ЗМІ» інтернет-журналістика розглядається як незалежний різновид журналістської роботи з друкованими й ефірними засобами масової інформації. Коли працівники масмедіа говорять про стиль, як зазначає автор, вони не обговорюють досконалу форму, вони звертаються до загальноприйнятого набору орфографічних і граматичних правил та інших настанов, якими керуються під час висвітлення новин. В інтернет-виданнях панує новий стиль – «нешанобливий, комфортаційний і вільний», який іноді називають «новітня журналістика»¹⁷.

Стислий текст в українському масмедійному дискурсі розглядає в дисертаційному дослідженні І. Мірошниченко. Здобувачка уводить в обіг новий термін *медіасервісний текст* – «медійний текст зі згорненою структурою, створений для організації медійного

¹⁵ Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь. Москва: ФЛИНТА, 2014. С. 18.

¹⁶ Ibid. С. 59.

¹⁷ Крейг Р. Интернет-журналістика. Робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / переклад А. Щенка. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 324 с.

континууму, зручності його сприймання споживачами інформації, атрактивності подання матеріалу»¹⁸.

В інформаційному суспільстві, як зазначається в посібнику О. Іванової, О. Мойсєєвої, Н. Стеблиної «Місцева преса: посібник для ЗМІ», усе динамічно змінюється та оновлюється. Система масмедіа комерціалізується. Інформація є товаром, що підпорядковується правилам ринку. Масмедійний продукт стандартизується та уніфікується. Творча продукція сучасних засобів масової інформації стає все менш різноманітною. Форма стандартизується, зміст спрощується. Жанрові характеристики журналістської роботи поступаються сьогодні цільовим характеристикам журналістської комунікації – формам з акцентами на фактах, думках, фантазії¹⁹.

Проблематику аналітичної статті на сторінках регіональної преси, зокрема тематику та жанрові різновиди за матеріалами рівненських газет, розглядає А. Потапова²⁰. Дослідниця стверджує, що стаття як жанр посідає чільне місце як серед внутрішньо-жанрових форм аналітичної групи, так і серед інших жанрів журналістики на шпальтах локальної преси м. Рівне. Нові ознаки аналітичної статті свідчать про індивідуальний підхід рівненських журналістів до цього жанру, тому можна констатувати, що вона в регіоні є більш «наближеною» за формою, стилістикою, мовою до читача, а її найголовніше завдання – «вирішувати» проблеми пересічного мешканця краю. Аналітична стаття схильна й до інноваційних метаморфоз, що виражається в дифузії, наближенні її внутрішньожанрових форм до інших жанрів.

Однією з перших інноваційних спроб систематизувати термінологію медіалінгвістики, врахувавши специфіку мовознавчого підходу до аналізу текстів у засобах масової інформації та їх особливості як комунікативних феноменів, стало лексикографічне видання «Медіалінгвістика: словник термінів і понять» Л. Шевченко, Д. Дергача, Д. Сизонова. Стилїстика тексту характеризується в ньому як «галузь мовознавства, що вивчає функціонування,

¹⁸ Мірошніченко І.Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі : дис. ... канд. філол. наук. Дніпро, 2020. С. 3.

¹⁹ Іванова О., Мойсєєва О., Стеблина Н. Місцева преса : посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії. Київ : ТОВ «Бізнесполіграф», 2019. С. 67–68.

²⁰ Потапова А.В. Аналітична стаття на сторінках регіональної преси: тематика та жанрові різновиди (за матеріалами рівненських газет). *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2015. № 4 (24). С. 90–95.

стильову своєрідність типів і одиниць тексту як багаторівневої системи; аналізує текст у всіх його лінгвістичних аспектах»²¹.

Стилістика і жанрологія належать до динамічних галузей сучасного мовознавства, які відображають розвиток мовних процесів, рух та взаємодію мовних стилів і жанрів. Отже, поділ лексики за належністю до окремих функціональних стилів не можна вважати абсолютним, констатованим. Очевидно, що відмінності в концепціях функціонально-стильової диференціації визначаються тими цілями, які переслідують автори, певним чином групуючи об'єктивні факти мовної дійсності.

Особливістю сучасної масової інформації є те, що, «по-перше, інформаційний текст створюється колективно та колегіально, по-друге, що масова інформація охоплює, обіймає своїм змістом усі інші види та різновиди усного та письмового слова», тобто «масова інформація – комплексний за способом створення і всеосяжний за усно-писемними джерелами текст»²².

Методика дослідження стану функціонально-жанрових та стилістичних особливостей текстів регіонального масмедійного простору базується на врахуванні двох різних підходів до вивчення стилів і жанрів літературної мови.

Відповідно до першого з них, традиційного, функціональні стилі реалізуються текстовим методом. Текст є основним поняттям стилістики; у типі текстів втілюється функціональний стиль мови. Жанр-текстотип та функціональний стиль співвідносяться як конкретне і загальне. Функціональний стиль є сукупністю жанрів, об'єднаною з урахуванням основних стилеутворювальних чинників. Середній рівень узагальнення у функціональній стилістиці фіксується за допомогою терміна «підстиль» (жанровий тип, група жанрів). Наприклад, стосовно публіцистики виділяють інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні групи жанрів; стосовно наукової мови – жанри власне наукові, навчально-наукові та науково-художні. Жанровий мовний різновид літературної мови становить нижчий ступінь класифікації, пов'язаний із функціональним стилем ієрархічно,

²¹ Шевченко Л.І., Дергач Д.В., Сизонов Д.Ю. Медіалінгвістика. Словник термінів і понять. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. С. 166.

²² Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика : системный подход к изучению языка СМИ : современная английская медиаречь. Москва : ФЛИНТА, 2014. С. 26.

тобто на тій самій логічній підставі, але зі збільшеною кількістю конкретизаторів цієї підстави. Жанрові типи – це і є підстилі²³.

За іншим підходом характеристика функціонального стилю вибудовується за послідовним описом його жанрів. М. Бахтін уважає, що «це вивчення буде правильним і продуктивним лише основі постійного обліку жанрової природи мовних стилів і на основі попереднього вивчення різновидів мовних жанрів»²⁴. Під жанрами він розуміє стійкі типи висловлювань і класи текстів. Багатство і різноманітність мовних жанрів неосяжне, тому що невичерпні можливості різноманітної людської діяльності і в кожній сфері діяльності є широкий репертуар мовленнєвих жанрів, що диференціюється і зростає залежно від розвитку та ускладнення цієї сфери.

Функціональні стилі – не що інше, як жанрові стилі певних сфер людської діяльності та спілкування. У кожній сфері існують і застосовуються свої жанри, що відповідають специфічним умовам цієї сфери; цим жанрам відповідають відповідні стилі. Певна функція (наукова, технічна, публіцистична, ділова, побутова) і певні, специфічні для кожної сфери, умови мовного спілкування породжують певні жанри, тобто стійкі тематичні, композиційні і стилістичні типи висловлювань. Стиль нерозривно пов'язаний із певним тематичним змістом і композиційною побудовою певного висловлювання або тексту, тобто стиль входить у жанрову єдність висловлювання як елемент. Де стиль, там і жанр. Перехід стилю з одного жанру в інший змінює звучання стилю за умов невластивого йому жанру, а також руйнує чи оновлює цей жанр²⁵.

Поділяючи останню позицію та враховуючи відсутність системних досліджень регіональних журналістських матеріалів, акцентуємо увагу на вивченні функціонально-жанрових та стилістичних особливостей текстів регіонального масмедійного простору (за матеріалами рівненських ЗМІ), застосувавши методику вибудовування характеристики функціонального стилю на основі послідовного опису відібраних жанротекстів. Алгоритм дослідження передбачає проходження таких етапів, як збір фактологічної бази дослідження за результатами спостережень, вивчення матеріалів журналістської діяльності, порівняння тощо; дослідження

²³ Купина Н.А., Матвеева Т.В. *Стилистика современного русского языка* : учебник. Москва : Издательство Юрайт, 2013. С. 134–139.

²⁴ Бахтин М.М. *Эстетика словесного творчества*. Москва : Искусство, 1986. С. 255.

²⁵ *Ibid.* С. 253–257.

особливостей стилістики інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних регіональних текстів.

2. Дослідження жанрово-стилістичних особливостей масмедійних текстів (за матеріалами рівненських ЗМІ)

Серед жанрового розмаїття регіональних журналістських матеріалів виділяють такі **інформаційні форми**: інформаційне повідомлення, замітка, звіт, репортаж та ін. За допомогою цих журналістських жанрів відбувається інформування місцевого населення про актуальні новини суспільно-політичного життя, здійснюється активний вплив на користувача інформаційного продукту з метою спонукання його до діяльності, реалізується пропаганда певних думок, ідей та активна агітація за їх утілення.

Найкоротшим хронікальним, полемічним, інформаційним тощо жанром у журналістиці, що є стислим та оперативним повідомленням про найновіші події чи факти, є замітка. За функціональною спрямованістю розрізняють замітки-повідомлення, замітки-звіти, замітки-пропозиції, рекламні та критичні замітки.

Репост інформаційного повідомлення, розміщеного на фейсбук-сторінці Рівненської обласної бібліотеки, репрезентовано на сторінках «Рівне вечірне» 9 грудня 2021 року під заголовком «*Рівненська обласна бібліотека відновлює роботу*». У ньому повідомляється, що Рівненська обласна бібліотека відновила обслуговування користувачів із 8 грудня. Текстом, виділеним напівжирним комп'ютерним шрифтом, акцентується увага читачів на умовах відвідування закладу, як-от наявність COVID-сертифіката про вакцинацію від коронавірусу; документа, що підтверджує одужання особи від зазначеної хвороби або негативного результату тестування на COVID-19, проведеного не більше як за 72 години. Зазначається також, що *«один із цих документів разом із читацьким квитком (або документом, що засвідчує особу) має бути пред'явлений на 1-му поверсі відділу обслуговування користувачів»*. Адміністрація нагадує, що *«читальня працює з 9:00 до 19:00, у неділю з 9:00 до 18:00, вихідний день – п'ятниця»*. Інформаційно-впливова функціональність публіцистичного стилю написання тексту-повідомлення розвивається за допомогою офіційно-ділової, власне адміністративно-канцелярської і медичної лексики, наприклад: *міжнародний, внутрішній або іноземний сертифікат, використання мобільного додатка порталу «Дія», документ, що*

підтверджує отримання повного курсу вакцинації або однієї дози дводозної вакцини, документ, що підтверджує одужання особи від зазначеної хвороби.

Інформаційну замітку-повідомлення К. Марченко про подію, що відбувається, опубліковано 26 грудня 2021 року на сайті інформаційного порталу ОГО під назвою «У Рівному проводять «Козацькі забави» такого змісту: *«Сьогодні, 26 грудня, на бульварі Незалежності з 14 години до 17 години для жителів міста та гостей козацький табір «Гайдамаки» влаштував розважальну програму «Козацькі забави». Про це повідомляють у Рівненській міській раді. Відомо, що рівняни та гості обласного центру зможуть спробувати куліш, покататися на конях та подивитися на виставку зброї».*

Повідомлення вражає лаконічністю заголовку тексту. По-друге, з огляду на час виходу замітки і час проведення заходу, вона надзвичайно ексклюзивна. Структурно жанротип побудовано за принципом перевернутої піраміди: спершу повідомляється головне, потім – усе інше. У тексті містяться відповіді на основні запитання: хто? влаштував розважальну програму; що влаштував? – розважальну програму «Козацькі забави»; де? – на бульварі Незалежності м. Рівне; коли? – сьогодні, 26 грудня з 14 до 17 години; для кого? – для жителів міста та гостей, тому її можна уналежнити до типу твердих заміток. З огляду на мережу поширення – сайт ОГО, Рівнерада, можна зробити висновок про щільність подання актуальної інформації в місцевих ЗМІ.

Тверду інформаційну замітку «*АТ «Рівнегаз» інформує*» під рубрикою «Актуально» розмістила громадсько-політична газета «Вільне слово» 14 липня 2021 року. У ній повідомляють населенню Дубенського району, що 15 липня з 10 до 17 години буде припинено газопостачання в селах... Текстом замітки визначається алгоритм дії споживачів газу: не користуватися газом у зазначений час, перекрити крани на газовому обладнанні та опусках перед ними, до початку користування газом на газових приладах слід попередньо відчинити квартиру чи фрамугу в приміщенні тощо. Суспільно-політична й адміністративна лексика тексту (наприклад, *буде припинено газопостачання, споживачі газу, відновлення газопостачання*) вказує на поєднання публіцистичного та офіційно-ділового стилів його написання.

Рекламну замітку під назвою «Знижки на матеріал для покрівлі» компанії «Світ покрівлі» помістив сайт Infomisto. Зміст її короткий: «Компанія «Світ покрівлі» пропонує хороші знижки на товари. Слідкуйте за спеціальними пропозиціями на нашому сайті та купуйте вигідно черепицю різних видів і кольорів, фасадну плитку... Акція діє на постійній основі». Зі стилістичного погляду пропозиційна замітка є синергією публіцистичного та розмовно-побутового стилів. Доброзичливість, привабливість та рекламність забезпечується лексичними поєднаннями, як-от *хороші знижки, за спеціальними пропозиціями, купуйте вигідно*.

Інформаційний портал ОГО 28 грудня 2021 року помістив на своєму сайті рекламно-інформаційну замітку «СМАЧНА ІСТОРІЯ»: *Рівненський академічний обласний театр ляльок запрошує глядачів на виставу для найменших*. Рекламний характер замітки виголошено в другому реченні: «*Рівненський академічний обласний театр ляльок презентує, безсумнівно, найзатишнішу виставу для найменших!*». Замітка написана доступно, переважає нейтральна міжстильова лексика. Позитивну експресію створюють фрази: *безсумнівно, найзатишнішу виставу для найменших, умовна камерність, відчутти весь смак сімейної атмосфери, формат вистави дозволяє відтворити історію просто у вашому домі, запрошуй паперових героїв на своє свято, щоб зробити його смачнішим*. У тексті є відповіді на запитання: що? – лялькова вистава «Смачна історія»; де? – у Рівненському академічному обласному театрі ляльок; коли? – 29 грудня о 17 годині 30 хвилин; для кого? – для дітей віком від 3 до 6 років; як зв'язатися? – за номером телефону. З огляду на зазначене, замітку можна зарахувати до твердого жанрового різновиду.

Критичну замітку під назвою «*Вартість акцій рівненського «Вереса» зросла на 70%*» репрезентовано на «Сфера ТВ» 29 грудня 2021 року. Критичність і, зокрема, оцінність забезпечується мовними кліше економічної тематики офіційно-ділового стилю: *вартість акцій, день торгів, фондова біржа, брокер, цінні папери, українська біржа*.

Крос-медійну замітку «*У Вараші на річці зимують лебеді*», попередньо оприлюднену авторкою Валентиною Веренчук у соцмережі, опублікували «Рівненські новини» 27 грудня 2021 року. Текст повідомлення вирізняється особливою стислістю і стилістичною нейтральністю: «*Щозими стурбовані громадяни*

спостерігають перебування лебедів у зимовий період на водних об'єктах, які з певних причин не відлетіли в теплі краї. Нині пернатих помітили на річці Стир у місті Вараи. Там зимує лебедина сім'я: двоє дорослих та п'ятеро молодих лебедів».

Характерною особливістю жанрового типу, як і значної частини сучасних журналістських матеріалів, крім крос-медійності, є візуалізація тексту за допомогою світлин, відео, мультимедійних презентацій тощо. Стосовно аналізованої замітки, то авторка додає відео.

Звіт журналіста про подію, явище чи процес що відбулися, належить до аналітичних жанрів, має довільний характер і може містити елементи коментаря, оцінки, аналізу, а також діалоги учасників. Звіт повинен характеризуватися чіткістю побудови, логічною послідовністю викладу матеріалу, переконливістю аргументів, точністю й логічністю формулювань.

Прикладом короткого звіту як продовження інформаційного повідомлення може слугувати замітка телеканалу «Рівне 1» від 22 грудня 2021 року: *«У Рівному завершили реконструкцію розподільного пункту на вулиці Князя Острозького». Це інформаційне повідомлення доповнено стислим текстом звіту про виконану роботу: «Мешканці 52 багатопверхівок, близько 300 приватних житлових будинків, три садочки, дві школи, палац культури «Хімік» отримали надійне джерело електроживлення. Здійснили заміну застарілого обладнання та встановили два нових більш потужних трансформатори».*

Прикладом розширеного звіту про мистецьку подію, яка відбулася, а саме про симпозіум «Збереження культурної спадщини історичної Волині», є публікація в «Рівне вечірне» від 27 грудня 2021 року під назвою *«На Рівненщині музейники домовилися оцифрувати автентичний одяг».*

Звіт містить: повідомлення про ініціаторів симпозіуму – команду «Ладомирії»; інформацію про місце проведення – територію етнопарку «Ладомирія»; відомості про присутніх – представників управлінь культури та краєзнавчих музеїв Волинської, Рівненської та Хмельницької областей; формулювання тематики заходу – важливість збереження артефактів традиційного одягу етнографічного регіону Волині та можливості для оцифрування колекцій убрання, які розміщуються в музеях; повідомлення про презентацію «Ладомирією» онлайн-платформи з

експонування та відтворення автентичного одягу, де користувачі можуть не тільки оглянути десятки сорочок, камізельок, спідниць, свит, а й завантажити матеріали для їх самостійного пошиття; коментар Володимира Дзьобака – засновника «Ладомирії»; аналітичні матеріали автора; звернення до мешканців місцевої громади. У тексті використано лексику офіційно-ділового (наприклад: *представники управлінь культури та краєзнавчих музеїв, за оцінками спеціалістів, пласт культурного надбання*) і наукового (наприклад, *симпозіум, мультиформатний культурно-історичний простір, онлайн-платформа, автентичний одяг, оцифрування колекцій, спеціальний сайт*) стилів.

Значна частина регіональних масмедійних текстів написана у формі репортажу – інформаційного оперативного жанру журналістики, за допомогою якого працівник ЗМІ нагально і документально підтверджено повідомляє про важливі, безпосередньо описані й прокоментовані події суспільного життя, а також мистецької дійсності. Акцентуємо увагу на двох прикладах репортажу.

Перший із них – подієвий з елементами інтерв'ю. У ньому Валентина Гордич та Катерина Сірук на «Суспільне Рівне» розповідають про те, що 23 грудня 2021 року *«Стартував ткацький сезон: у Рівному запрацювала етнолабораторія»*. Спершу журналісти інформують про подію, яка відбувається; потім ведуть репортаж із місця заходу (підходять до учасників майстер-класу, розповідають про них, беруть у них короткі інтерв'ю). Матеріал доповнюється відеофрагментами з місця події.

Другий приклад – репортаж із сайту «Золоті сторінки: територія пошуку, Рівне» під назвою *«Алея кованих скульптур – унікальна окраса Рівного»*. Структурно він складається зі вступної частини, власне репортажу з Алеї кованих скульптур і пропозицій для читачів.

У вступній частині описується загальна локація вибраного місця для репортажу – Лебедине озеро, яке є *«серцем та душею Рівного»*. Згодом опис звужується до характеристики кованих скульптур: *«Даринка», «Мова риб»*...

Повідомляється також, що щорічно в переддень фестивалю ковальського мистецтва «Металеве серце» алея поповнюється новою скульптурою. Закінчується текст репортажу зверненням до мешканців міста та зацікавлених, оскільки *«помилуватися фігурами*

можуть усі охочі». У вихідні та святкові дні на Лебединці часто влаштовують виставки, концерти, майстер-класи, різні мистецьки заходи, одним із яких є етнографічне свято «Музейні гостини».

За жанровою диференціацією аналізований репортаж є неподєвим, за принципом аналітики – проблемним, за способом освоєння висвітлюваного матеріалу, який передбачає використання контрастних яскравих штрихів, колоритних описів, пейзажів, – репортажем-замальовкою.

За стилем написання репортаж створює в читача ілюзію того, що він сам перебуває на місці події і все відчуває. Експресія забезпечується використанням міжстильової нейтральної лексики, різних означень, епітетів, наприклад: *серцем та душею Рівного є Лебедине озеро, одне з найулюбленіших місць для відпочинку, приваблює тишею та спокоєм, у теплу пору, з великим задоволенням, цілими родинами, насолоджуються прохолодою, милуються лебедями, одне з найбільш романтичних місць, неймовірні твори мистецтва*. Цікавим є факт використання в тексті дуплетних назв, як-от *Дитячі пустощі, Металева Серце, Життєві цінності, Мова риб, Театру абсурду*, а також пояснень до них, як-от *велетенські долоні, символічне дерево, маски-емоції*.

Символічним продовження інформаційних жанрів є в місцевих масмедіа **аналітичні жанри**, оскільки за їх допомогою здійснюється авторське опрацювання актуальної, історичної, проблемної інформації.

Значна частина аналітичних регіональних масмедійних текстів репрезентується у формі кореспонденції, адже в кореспонденції поєднані жанрові елементи «репортажу, інтерв'ю, замітки, нарису, фейлетону тощо, застосовують авторські ремарки, діалоги, пейзажні замальовки»²⁶. З іншого боку, цей жанр дозволяє розкрити індивідуальність автора: визначити актуальну тему, поставити проблемне запитання, запропонувати його розв'язання, а також використати для цього авторський стиль мовлення. Проаналізуємо деякі інформаційні, аналітичні і проблемні кореспонденції місцевих масмедіа.

Кореспонденцію «*Ціни на новобудови Рівного у 2021 році*», опубліковану 23 квітня 2021 року в «Рівненських новинах», можна зарахувати до інформаційного типу, точніше до інформаційно-

²⁶ Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. С. 525.

аналітичного, не зовсім дослідженого в науковій сфері. Інформативність актуального матеріалу висвітлена вже в першому абзаці тексту: *«Минулий 2020 ковідний рік показав, що вартість квадратного метра на нове житло залишається незмінною. ...тепер забудовники повільно підвищують ціни. Далі інформація розвивається: «У середньому новобудови Рівного додають у ціні приблизно 1–2% на місяць. У районі Північний спостерігається зростання вартості на 7%. Зараз квадрат продається за 16 851 грн (житло тільки будується)».*

Аналітичність виявляється у висновках автора про те, що *«нові будинки привертають увагу людей, які планують вкласти гроші в нерухомість, та тих, хто не бажає втрачати момент», «традиційно в Рівному будують житло комфорт-класу та зовсім мало уваги приділяють економ-будинкам», «інвестиції на етапі котловану дають змогу заощадити до третини від вартості готових будинків».*

За усталеною структурою жанру кореспонденції автор на початку тексту ставить проблемне запитання, згодом розвиває його в інформаційному й аналітичному плані і завершує твердженням: *«Забудовники у регіоні працюють із репутацією. Тому покупці не бояться інвестувати на ранньому етапі».*

Лексика регіонального тексту адаптована до сьогоденішнього суспільно-політичного моменту. Активно використовуються слова, насамперед слова-запозичення: *ковідний рік, тренд, карантин, інвестори, вакцинація, епідемія, проєкт, коронавірусна інфекція, інфляція, інвестиції, девелопери.* Увагу читачів привертають численні кількісні показники, записані в математичному вигляді.

Аналітична кореспонденція «Рівне вечірнього» за 29 листопада 2021 року «Для чого потрібна постільна білизна?» структурно складається із зазначеної теми, висловленої у формі проблемного запитання, проблемної ситуації – вступної частини тексту (*«Всім відомо, що людина багато часу проводить у ліжку. Для нормального функціонування організму потрібен повноцінний відпочинок, тому сон надзвичайно важливий для відновлення фізичної активності. Саме тому місце для сну має бути затишним та комфортним. Важливий складник якісного та міцного сну, гармонії і чистоти-постільна білизна з краєвих натуральних матеріалів»*), цікавого історичного факту (*«В давнину постільну білизну вважали оберегом, її шили самі, прикрашаючи різною вишивкою, візерунками*

та мереживом») і практичних рекомендацій, пов'язаних із вибором постільної білизни за матеріалом, розміром, кольором, дизайном.

Авторський текст написаний простими реченнями з дотриманням норм літературної мови. Характерна його ознака – поєднання лаконічності формулювань із повнотою та якістю висловлювань. Логічність забезпечується: алгоритмічною побудо-вою тексту: *вибір матеріалу* → *вибір матеріалу* → *вибір кольору* → *дизайн білизни*; використанням стилістичних означень ключових слів, які розриваються описово: *якість тканини – відмінне пропускання повітря, дуже добре вбирання вологості, тривалий термін служби; неповторність – поєднання дизайну з інтер'єром спальні* та ін. Лейтмотив твору – вплив на читача щодо правильного вибору постільної білизни для нормального сну реалізується добором відповідної лексики. Для кореспонденції характерне використання складних слів, першою частиною яких є кількісний числівник (*півтораспальний, двоспальний*), семантично-стилістичних синонімів (*чудовий психологічний стан, відчуття спокою; повноцінний відпочинок, добрий та міцний сон*). З метою осучаснення проблематики жанру в тексті використана велика група слів іншомовного походження (наприклад: *алергіки, дизайн, енергетика, інтер'єр, комфорт, орнамент*), що, на нашу думку, не сприяє розвитку української мови. Експресивно-емоційне тло твору створюють якісні прикметники та похідні від них: *повноцінний, важливий, відмінний, затишний, якісний, міцний, тривалий, чутливий* та ін. Експресія підсилюється використанням якісних прикметників найвищого ступеня порівняння *найголовніший* і *найпоширеніші* та синтаксичних конструкцій *надзвичайно важливий, ключова роль, правильно підібраний*.

У проблемній кореспонденції «*Як вивчити англійську за рік: очікування vs реальність*», опублікованій у «Рівне вечірньому» за 16 вересня 2021 року, автор ставить проблемне запитання: за скільки часу можна вивчити англійську мову?, пояснюючи, що «багато хто вчать англійську безліч років в школі, в університеті, але мови не знають. І коли приходить розуміння, що без англійської далі буде складно або неможливо, починають шукати способи вивчити англійську за рік або ще менше часу», а також стверджує: «щоб вивчити англійську мову за рік, потрібно займатися щодня», використовуючи комплексний підхід до вивчення іноземних мов.

Чітко структурований журналістський текст пропонує такі етапи вивчення англійської мови: реальна мета, інтенсивні мовні курси, складання іспиту, проходження співбесіди, спілкування з іноземцями в подорожах тощо. Автор надає практичні методичні рекомендації охочим вивчати англійську мову.

Логічність викладу, доказовість і переконливість, характерні для публіцистичного стилю, реалізуються за допомогою доступної суспільно-політичної та науково-популярної лексики. Доказом цього висловлення є використання актуальних словосполучень й афористичних фраз: *інтексивні мовні курси, рука на пульсі, розмовний клуб, мова не стоїть на місці, мізерний запас слів, без граматики не будете правильно говорити, дивитися з англійськими субтитрами* та ін.

Важливим аналітичним жанром регіональної журналістики є стаття (проблемно-оглядова, полемічна, науково-популярна). Аналітична стаття сьогодні користується популярністю в регіональній газетній періодиці, як зазначає рівненська дослідниця А. Потапова. Це тип публікації, який репрезентує аудиторії певної території інформацію локального характеру. Стиль статті характеризується певною образністю, використанням метафор, порівнянь, розмовної інтонації та лексики, усталених типових у місцевої аудиторії образів (селянина, трудівника, політика, освітянина, фронтовика, жінки тощо)²⁷.

Прикладом проблемно-оглядової статті про жанри сучасної української літератури може слугувати журналістський допис до «Рівненських новин» від 22 жовтня 2021 року: «Сучасна українська проза: що прочитати сьогодні?». У вступі автор публікації зауважує, що «українська література сучасності – це великий розвиток слова та його насичення». Сьогодні письменники використовують різноманіття жанрів та форм. Але найчастіше книги, написані українською мовою, – це цікаві збірники з невеликих есе, оповідань.

Для розвитку сформульованої думки засобом стислого тексту-анотації наводиться короткий огляд книг українських письменників «Селфі в Парижі», «Принцип втручання», «Багряний колір вічності», які є хітами продажів інтернет-магазину book-ye.com.ua.

²⁷ Потапова А.В. Аналітична стаття на сторінках регіональної преси: тематика та жанрові різновиди (за матеріалами рівненських газет). *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2015. № 4 (24). С. 90–95.

Характерною особливістю жанрів публіцистичного стилю є те, стаття є засобом не лише інформації, а й впливу на читачів, реклами.

Статтю науково-популярного плану, яка є синтезом наукового і публіцистичного стилів викладу, репрезентовано для широкого загалу авторкою проведеного дослідження в «Педагогічному віснику», під назвою «*Ойконіми та деякі мікротопоніми експедиційного маршруту Т.Г. Шевченка Рівненщиною*»²⁸. У вступі зазначається, що малодослідженою сторінкою історії залишається подорож Т.Г. Шевченка за завданням Тимчасової комісії для розгляду давніх актів восени 1846 року на Волинь і Поділля. Йому доручено відвідати різні місця, щоб зібрати місцевий фольклор, дослідити та змалювати історичні кургани, урочища й архітектурні пам'ятки. Маршрут поїздки територією Рівненщини пролягав через населені пункти *Корець, Острог*, поштові станції *Гільча (Гульча)* та *Варковичі, Дубно, Підлужжя, Птича*. Далі подорожанин їхав через Кременець на Почаїв. На зворотному шляху він, очевидно, відвідав ще кілька місць на карті краю: *Козин, Радзивилів, Острів, Пляшева, Верба*.

Одним з основних жанрів критики є рецензія (літературна рецензія, лист до редакції, відкритий лист). Аналітичність у ній забезпечується поєднанням логічно-семантичного взаємозв'язку «критика – конструктивні пропозиції».

Рецензію на нову книгу Ю. Новак-Голубевої «Мислю» розмістила в блозі на сайті «Четверта влада» кандидатка філологічних наук, викладачка В. Назарук. Розпочинається текст захопливим, доступним і повчальним «сократівським» монологом, який мотивує звернення до нової книги: *«На світі є багато різних книг. Одні вчать щось робити, інші мотивують підкорювати світ, змінювати себе, а треті ловлять за комір й лагідно змушують роззирнутися довкола й знайомлять із людьми, що біля нас»*.

Авторку короткої прози Ю. Новак-Голубеву рецензентка наділяє особливими характеристиками: *«із душі філософія, релігійнознавця»*, а її новий твір під назвою «Мислю» – *щоденником про життя, материнство, різні пригоди, кумедні й сумні випадки із життя*. Популяризація літературного твору здійснюється за

²⁸ Шийка С.В. Ойконіми та деякі мікротопоніми експедиційного маршруту Т.Г. Шевченка Рівненщиною. *Педагогічний вісник*. Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2015. № 2–3 (34–35). С. 106–108.

цитатами з аналізованої книги: *«У житті має бути все: і спокій, і тиша, і тривога, контрасти, відтінки, голос... Урізноманітнення й коливання амплітуд робить нас чутливими. До сприйняття. До осмислення. До розуміння»; «...можемо підтримати одне одного різними способами. А ще здивувати. Увесь світ»; «...для того щоб почути, не потрібно технічних чи допоміжних засобів. Достатньо бажання, волевиявлення. Бо вухами ми лиш вловлюємо звук, а чуємо насправді серцем».*

Текст рецензії характеризується невеликим розміром, стислістю і ясністю думок. Лексика і стилістика викладу матеріалу забезпечують конструктивність і доброзичливість. Експресивно-емоційний стан науковиці викладено в афористичному висновку: *«Читайте нову книгу «Мислю» Юлії Новак-Голубевої! Заряджайтеся та дозвольте собі відчувати різнобарв'я емоцій!».*

У листі до редакції громадсько-політичної газети «Вільне слово» за 24 травня 2018 року під назвою «Світ рівних можливостей» дописувачка Т. Войтович порушує одну з актуальних проблем життя сучасного суспільства – ставлення до людей із зоровою і слуховою інвалідністю: *«Технічний прогрес іде вперед, пропонуючи все нові і нові можливості людям. Удосконалюється все на благо цивілізації. А де місце людей з інвалідністю в цьому прогресі? Візьмемо, наприклад, телефон, як засіб для спілкування незрячих людей. Вона не може бачити зображення на екрані телефона чи смартфона».*

Авторку обурюють негативні життєві ситуації людей з інвалідністю. Для висловлення емоційного стану вона використовує вокативні речення і фрази: *«немає спеціально розробленої пропозиції для незрячих людей», «недоступні для користування незрячій людині», «пакет послуг, адаптований до потреб людей з інвалідністю», «необхідно набагато більше освітлення, ніж для звичайних людей»* тощо. Кожне з трьох звертань дописувачка завершує пропозиціями: *«було б добре, коли б провідні телекомпанії «Київстар», «Лайф», «Водафон» прислухалися б до пропозицій незрячих людей і за бажанням клієнта включили до пакета послуг лише вхідні і вихідні дзвінки, вихідні SMS-повідомлення, бо саме вони доступні незрячій людині», «було б добре якби існував пакет телефонних послуг, адаптований до потреб людей з інвалідністю», «хотілося б, щоб замість пільгових 100 КВТ електроенергії, для людей з інвалідністю по зору, цю норму збільшили хоча б до 150 КВТ».*

На практиці публіцистичні жанри не завжди реалізуються в одній категорії, подеколи в регіональних масмедійних текстах спостерігається поєднання, конгломерація жанрових видів. Часто продовженням інформаційного повідомлення, замітки, офіційно-ділового документа є роз'яснювальний аналітичний коментар спеціаліста, очевидця тощо. Наведемо три приклади з масмедійних текстів м. Рівного.

Ексклюзивно для сайту «Суспільне Рівне новини» кореспондент І. Марчук 29 грудня 2021 року повідомив про те, що *«на Рівненщині знайшли шматок бурштину вагою в понад п'ять кілограмів. ... такий шматок – найбільший в історії України й один із найбільших у світі»*. Згодом «Суспільне» звернулось за коментарем щодо цінності знахідки до експертки-гемологині Державного гемологічного центру України Л. Степанюк. Основні положення коментаря функціонально зумовлені. Зокрема, експертка сказала: *«За увесь час моєї роботи я не пригадую такого. Найбільше, що було, – це бурштин вагою майже два кілограми. П'ять кілограмів – це дійсно унікальна знахідка»*. Вона також зазначила, що за світовою класифікацією шматки бурштину, вагою в понад кілограм, належать до унікальних знахідок. Щодо вартості знахідки фахівчиня зазначила, що всі шматочки бурштину масою понад один кілограм експерти оцінюють колегіально.

Регіональне медійне видання «Рівне вечірнє» 27 грудня 2021 року опублікувало замітку «Рівнянин подякував водію маршруткі за музику». Текст її оприлюднив пасажир маршруткі рівнянин Микола Пікула у Facebook: *«Сьогодні був приємно вражений у маршрутці «Підлозці – Рівне». Водій – чемний, салон – чистенький. А головне – мав змогу всю дорогу насолоджуватися українською музикою. Ненав'язливий рівень гучності, гарно підібраний репертуар...»*.

У цьому повідомленні поєднано такі жанрові типи, як замітка, лист до редакції і коментар громадянина. Передрук інформації із соціальних мереж до друкованих та інших видань указує на їх співпрацю і взаємодоповнення. Зі стилістичного погляду аналізований текст написано публіцистичним і розмовним жанрами. Емоційне забарвлення надають бінарні та численніші поєднання різних частин мови: *приємно вражений, водій – чемний, салон – чистенький, насолоджуватися українською музикою, ненав'язливий рівень гучності, гарно підібраний репертуар, семантичне*

порівняння української і російської музики: «від неперевершених «Чорнобривців» і Василя Зінкевича до молодіжних виконавців» і «руського шансону».

Художньо-публіцистичні жанри регіональної масмедійної сфери, як-от замальовка, нарис, памфлет, сатиричний коментар та ін., органічно поєднують художні та публіцистичні мовні засоби, за допомогою яких автори, відповідно до своєї майстерності і життєвого досвіду, описують свої враження про події чи явища, думки, роздуми стосовно тих чи інших проблем.

Прикладом портретного нарису, своєрідної художньо-публіцистичної професіограми професії вчителя може слугувати частина інтерв'ю студентки спеціальності «Журналістика» Волинського національного університету імені Лесі Українки Наталії Харчук із рівненською педагогинєю Оленою Степанюк, опублікованого 27 грудня 2020 року в «Рівненських новинах». У ньому інтерв'юєрка разом з авторкою тексту формує узагальнений портрет професії вчителя: «Кожна людина у своєму житті проходить через майстерність та працю вчителя. Вчитель – це та людина, котра допомагає сформувати особистість, її світогляд, характер та життєві принципи, які потрібні для самореалізації в суспільстві...». Мовними засобами художнього та публіцистичного стилів через внутрішній світ досвідченої педагогині розкрито узагальнений ціннісний портрет професії вчителя. Художньо-емоційне тло тексту забезпечують прозорі семантичні конструкції: *сформувати особистість, життєві принципи, майбутнє країни, молоде покоління, особливе покликання, активна життєва позиція, стиль спілкування, позиція, чесність, увага, довіра і глибока повага до учнів*. Позитивна експресивність передається за допомогою прикметників найвищого ступеня порівняння: *професія одна з найпочесніших, найшанованіших та найвідповідальніших*.

Аналітичну публікацію Г. Данильчук «Вулиця Гоголя у Рівному. Гармонія старого й нового», розміщену в інформаційному віртуальному довіднику «Золоті сторінки: територія пошуку, Рівне», за стилістикою викладу і жанровою класифікацією можна з упевненістю уналежнити до проблемного нарису.

У художньому стилі розпочинається нарис: *«Нещодавно у Рівному на майдані Музики оселився янгол, що легко торкається чарівних струн арфи. Скульптурна композиція з металу, а поруч із*

нею – вуорядкований сквер, вечірнє різнобарвне освітлення Залу органної і камерної музики стали новою сучасною окрасою міста. Саме звідси бере свій початок і старовинна невеличка вуличка, що носить ім'я Миколи Гоголя». Згодом авторка за допомогою документальних свідчень, літературних джерел, розповідей жителів міста відтворює історичну еволюції вулиці Гоголя та об'єктів містобудування, розташованій на ній. Етапними змістовими віхами є: заснування вулиці з провулка Костельного більше ста років тому, спорудження римо-католицького костелу Народження Пресвятої Діви Марії і святого Антонія Падуанського, атеїстичне свавілля комуністичного режиму, будівництво приватного житла, електростанції, міської лазні, німецька окупація, визначальні місця сучасності (дитячий садок № 16, тепличне господарство, новий Свято-Миколаївський храм Української греко-католицької церкви). Оптимістичним висловлюванням *«Вулиця Гоголя має свою неповторну цікаву історію, а ще має майбутнє, де єдино має зберігатися минушина, що гармонійно поєднується із сучасністю»* закінчується нарис.

До подорожнього різновиду належить нарис *«Цікаві історичні маршрути для подорожей Рівненщиною»*, розміщений на сайті *«Золоті сторінки: територія пошуку, Рівне»*. *«Для тих, хто любить подорожувати рідною країною»*, як зазначається у вступній частині, *«Рівненщина може запропонувати маршрути на будь-який смак. Колиска університетів Східної Європи Острог, оспіваний Гоголем Дубенський замок, руїни Тараканівського форту, Корецький монастир, дивовижної краси пейзажі. Познайомитися з чудесами рівненського краю буде цікаво і для любителів історії, і просто для поціновувачів прекрасного»*. Нарис складається з чотирьох замальовок.

Жанр замальовки, або зарисовки, не обмежує авторських можливостей, оскільки для тексту не є обов'язковими композиційна завершеність, глибина, логічність. Це «своєрідний начерк, колоритний етюд, у якому лаконічно і яскраво висвітлюється конкретна, часто локальна за значенням подія»²⁹, «жанр, де образність переважає над інформаційністю»³⁰.

²⁹ Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. С. 384.

³⁰ Снурникова Ю.М. Основы тележурналистики. URL: <https://studfile.net/preview/6389495>.

Замальовка «Унікальний краєвид» із рубрики «Неймовірна природа Рівненщини – привабливі місця для подорожі» розміщена в території пошуку «Золотих сторінок» (<https://goldenpages.rv.ua/>): *«Природа наділила Рівненщину дивовижними пейзажами з безліччю голубих річок і озер, виходами гранітів та базальтів, високими порізаними крутоярами з віковими дібровами долинами та пагорбами. Відкриємо деякі з найцікавіших місць мальовничого Полісся. Зрозуміло, йдеться про «Тунель кохання» у Клевані...».*

Це коротка розповідь про дивовижний пейзаж «Тунелю кохання» у Клевані. У тексті переплітаються оформлені в художньому стилі фактологічні аспекти, які висвітлюються у відповідях на символічні запитання: що? – «Тунель кохання» – одне з найцікавіших місць мальовничого Полісся, це диво природи єдине в світі; де? – у Клевані на Рівненщині; як доїхати? – колією час від часу курсує старий поїзд, що не дозволяє гілкам розростися; як виникло? – завдяки незвичайному союзу індустрії та природи; яка архітектоніка? – густий ліс, упритул підступив до відрізка залізничного полотна та утворив дивовижної краси довгу арку правильної геометричної форми; чим особливе? – тут відмінне місце для закоханих, що мають змогу подумати про одну мрію на двох, загадати бажання. А молодята – сфотографуватися для весільного альбому; де відображене? – у японському художньому фільмі про випробуване долею кохання; яку ще романтичну назву має? – живий тунель у лісовому масиві.

Публіцистичний стиль написання замальовки робить її короткою, інформативною, функціональною. Художнє оформлення та добір мовних засобів, наприклад: *наділила, дивовижними пейзажами, безліччю голубих річок і озер, високими порізаними крутоярами з віковими дібровами долинами та пагорбами, деякі з найцікавіших місць мальовничого Полісся, це диво природи єдине у світі, утворив дивовижної краси довгу арку правильної геометричної форми, завдяки такому незвичайному союзу індустрії та природи з'явилася така романтична місцина, тут відмінне місце для закоханих, природні декорації надихнули, живий тунель у лісовому масиві настільки вразив митців, романтична драма отримала назву «Клевань: Тунель Кохання», сприяє позитивному експресивно-емоційному налаштуванню.*

У газеті «Рівне-Ракурс» 23 грудня 2021 року видруковано сатиричне дослідження під назвою «Обіцанка – цяцанка...». Текст

публікації відтворює реальний фактологічний матеріал, документально підтверджений, викладений художньо-публіцистичним стилем сатиричного спрямування. Його можна уналежнити до жанру памфлету, що межує із сатиричним коментарем. Контекст матеріалу стосується отриманих автором і наведених у тексті двох документів щодо фінансування будівництва транспортної розв'язки на Дубенському виїзді з Рівного, які повністю перевернули картину історії будівництва.

Мотивація авторського дослідження висловлена в першому реченні: *«чим глибше занурюєшся в проблему, тим цікавіше виявляється результат»*. Потім формується проблема для дослідження і детального аналізу. У сатиричному матеріалі успішно поєднуються особливості публіцистичного стилю мовлення, як-от документальність, чіткість сюжетної лінії, суспільна значущість матеріалу; офіційно-ділового, зокрема використання адміністративно-канцелярської лексики, наприклад: *рішення Рівненської міської ради третього скликання, секретарю Рівненської міської ради, протокольне доручення виконавчого комітету, міський голова, начальник управління комунальної власності звітує секретарю міської ради та ін.*; розмовного – *Дубенський виїзд*; науково-популярного – *новітні технології, широкий асортимент, товарами першої необхідності, транзит, бюджет, навколишнє середовище, порохотяг*; художнього – художнє оформлення матеріалу. З метою актуалізації порушеної проблеми і розуміння тексту широкою аудиторією читачів автором використано різноманітні лексичні й синтаксичні конструкції, штампи, абрєвіатурні позначення, авторські ремарки, розмовно-побутові фрази, риторичні запитання, наприклад: *транспортна розв'язка «кільце», Автозаправний комплекс ОККО, мережа АЗС, канва подій, логіка рішень, зручний «карман», у «золотому» місці, «золоті гори»*.

ВИСНОВКИ

Сучасні загальнолюдські життєві проблеми місцеві масмедійні видання транслюють для мешканців досліджуваної території за допомогою журналістських текстів. Регіональні масмедійні тексти відповідають нормам літературної української мови й реалізуються через відповідні жанри і стилі.

У засобах масової інформації послуговуються публіцистичним стилем. Характерна його ознака – поєднання логічності викладу, доказовості й переконливості з образністю та емоційністю. Жанр – це різновид текстів певного стилю, що різняться метою мовлення, сферою спілкування та іншими ознаками. Серед широкого спектра жанрів регіональних масмедійних текстів виділяють інформаційні, аналітичні і художньо-публіцистичні публікації. *Спостерігається також їх взаємопроникнення, взаємодоповнення, синергія. Публіцистичний стиль викладу журналістських матеріалів функціонує спільно з офіційно-діловим, науковим, розмовно-побутовим та іншими стилями української мови.*

Методика дослідження жанрово-стилістичних особливостей регіональних масмедійних текстів, за якої характеристика функціонального стилю вибудовується за послідовним описом його жанрів, передбачає збирання та класифікацію текстового фактажу, аналіз жанрових особливостей відібраних текстів, загальний аналіз функціонально-жанрових та стилістичних особливостей текстів регіонального масмедійного простору.

АНОТАЦІЯ

Розділ монографії присвячений дослідженню жанрово-стилістичних особливостей текстів регіонального масмедійного простору (за матеріалами рівненських ЗМІ). Застосовано текстоцентричний підхід, за якого медіатекст (як елемент авторської творчості) може бути реалізований через відповідні жанри і стилі. Наведено означення та класифікації жанрів і стилів мови засобів масової інформації. Використано методику дослідження жанрово-стилістичних особливостей регіональних масмедійних текстів, за якої характеристика функціонального стилю вибудовується на основі послідовного опису його жанрів. Акцентовано увагу на взаємопроникненні, взаємодоповненні та синергії жанрів місцевих публікацій, функціонуванні публіцистичного стилю викладу спільно з офіційно-діловим, науковим, розмовно-побутовим та іншими стилями української мови.

Література

1. Бабенко В. До характеристики терміна «телевізійний текст». *Проблеми української термінології*. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка». 2008. № 20. С. 288–291.

2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. Москва : Искусство, 1986. 445 с.
3. Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика : системный подход к изучению языка СМИ : современная английская медиаречь. Москва : ФЛИНТА, 2014. 264 с.
4. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
5. Іванова О., Мойсеєва О., Стеблина Н. Місцева преса : посібник для ЗМІ. Київ : ТОВ «Бізнесполіграф», 2019. 232 с.
6. Крейг Р. Інтернет-журналістика. Робота журналіста і редактора у нових ЗМІ. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 324 с.
7. Купина Н.А., Матвеева Т.В. Стилистика современного русского языка : учебник. Москва : Издательство Юрайт, 2013. 415 с.
8. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 624 с.
9. Михайлин І.Л. Основи журналістики : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 496 с.
10. Мірошніченко І.Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі : дис. ... канд. філол. наук. Дніпро, 2020. 275 с.
11. Потапова А.В. Аналітична стаття на сторінках регіональної преси: тематика та жанрові різновиди (за матеріалами рівненських газет). *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2015. № 4 (24). С. 90–95.
12. Словник української мови : в 11 т. / гол. ред. І.К. Білодід. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. I–XI.
13. Снурникова Ю.М. Основи тележурналістики. URL: <https://studfile.net/preview/6389495>.
14. Текст у масових комунікаціях: множинність інтерпретацій : колективна монографія / Гол. ред. Н.Ф. Баландіна. Харків : Експрескнига, 2018. 275 с.
15. Українська мова. Енциклопедія / ред. колегія В.М. Русанівський та ін. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2004. 824 с.
16. Шевченко Л.І., Дергач Д.В., Сизонов Д.Ю. Медіалінгвістика. Словник термінів і понять. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. 380 с.

17. Шийка С.В. Ойконіми та деякі мікротопоніми експедиційного маршруту Т.Г.Шевченка Рівненщиною. *Педагогічний вісник*. Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2015. № 2–3 (34–35). С. 106–108.

Information about the author:

Shyika Svitlana Volodymyrivna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department

of Journalism and Ukrainian Studies

National University of Water Management

and Natural Resources Use

11, Cathedral str., Rivne, 33000, Ukraine